

Risâle-i Nur'da rızkın dört mutfağı

Songül Hanım: “Bediüzzaman, İşârâtü'l-İ'câz'ın 59. sayfası 10. Burhan'da diyor ki: ‘Şâyân-ı dikkattir ki, o madde-i lâtife, dört mutfakta pişirildikten sonra ve dört inkılâptan geçtikten sonra ve dört süzgeçten tasfiye edildikten sonra rızık olarak taksim edilir.’ Bu cümleyi açar mısınız? Burada bahsi geçen dört mutfak, dört inkılâp ve dört süzgeç nelerdir? Madde-i latife nedir?”

Bahse konu yerde, Nuh Sûresi'nin 14. âyetinin tefsiri yapılıyor. Bu âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak, “Hâlbuki O sizi halden hale sokarak yaratmıştır” buyuruyor. Bu âyetten anlaşılıyor ki, yaratılan her şey yaratılma süreci içerisinde değişik hâller geçiriyor. Halden hâle geçip son şeklini alıyor. Bediüzzaman Hazretleri bu halleri insan vücudundan örnekler vererek açıklıyor.

İnsanın yaratılışı esnasında bir damla su, bir tane canlı hücreye dönüşüyor, ardından bu tek hücre sayısız hücrelere bölünerek yaratılma safhası başlıyor. Sonra bir tutam et parçası, ardından et ve kemikler, daha sonra baş, kalp, eller, kollar, bacaklar ve sair azalar gayet hassas ölçücükler içinde yaratılıyor. Bu safhalardan her birisi bir öncekinden farklıdır. Bir damla su hücreden farklıdır. Hücrenin yapısı, et ve kemiğin yapısı gibi değildir. Et ve kemikten eller, kollar, baş, kalp ve sair azalar yaratılır ve bu azaların her birisinin yapısı, karakteri, görevi, özellikleri birbirinden farklıdır. Öylesine farklıdır ki, sanki bir önceki bir sonrakinin sebebi değilmiş de, müstakil olarak yaratılmış gibidir.

Sonra insan... İnsanın huyu, suyu, tabiatı, karakteri, vazifesi, özellikleri, derdi, düşüncesi, arzusu, emeli, sevinci, kederi hepten farklıdır. Ne suya, ne hücreye, ne ete, ne kemiğe benzemez. O bir insandır ve Hâlık'ına karşı sorumludur, insanlara karşı sorumludur, varlıklara karşı sorumludur. Ve o, sorumluluğunun hesabını vermek üzere Allah'ın huzuruna doğru yürümektedir.

İnsanın dünyadaki hayatietini sayısız derecede yaratılan “madde-i lâtife”ler sağlar. Yani âdî topraktaki minerallerden yaratılan, kendisine lâtif, ince, hoş, güzel, tatlı ve cazibedar tanecikler giydirilerek adına rızık denilen maddeler insana canlılık sağlar, insana hayat verir, insanın yaşamasına kaynaklık eder. Bu maddelerden dünya yüzünde bolca ve çeşitçeşit yaratılmıştır. Hepsi topraktan yaratılan bu lâtif

maddelerden binlerce türü insanın önüne sürülmüştür. Elmadan armuda, buğdaydan muza, salatalıktan karpuz, çilekten portakala, soğandan patatese insanın adına gıda dediği, yiyecek dediği, rızık dediği ve yaşamak için kayıtsız şartsız yemeye ihtiyaç duyduğu her şey birer madde-i lâtifeden yaratılmıştır. Adeta kökü topraktan alınmış, içine cennetten lâtif maddeler düşürülmüş, güneşin bazen kısık, bazen şiddetli ateşinde pişirilmiş ve insana sunulmuştur.

Madde-i latife rızıktır. Nitekim Bediüzzaman diyor ki: “O madde-i lâtife, yemeklerin ruhu ve hülâsasıdır. O yemekler âlem-i anâsırda dağınık menbalardan muntazam bir düsturla, mahsus bir nizamla cem ve tahsil edilirler.”¹

O rızık denilen madde-i lâtife insanı besleme konumuna gelinceye kadar dört mutfakta pişirilir, dört inkılâptan geçirilir ve dört süzgeçten süzülür. Ardından rızık olarak gönderildiği insan bedeninde, insanın ölen hücrelerinin yerine yenisi için bina taşı olmaya başlar. Böylece insan farkında olmadan, insan gülüp eğlenirken bünyesinde binlerce hücre, binlerce rızık parçasıyla onarılır, tamir edilir, üretilir ve insanın hayatıyeti devam eder.

Dört mutfak ne olduğuna gelince: Dört mutfak, topraktan süzülen mineralleri rızık hâline getiren ağacın bünyesi olabileceği gibi, insanın beden azaları da olabilir. Şöyle ki:

Toprak, sinesinde barındırdığı mineralleri ağaç ve bitki köklerinin cazibe alanına girecek ve kökler tarafından algılanacak dereceye gelene kadar pişirir, yani hazırlar. Kök tarafından alınan ve emilen mineraller, ağacın gövdesinde ağacın özsuyla karışır ve çiçekte yeni bir pişirme faslına girecek dereceye getirilir. Yani burada bir dönüşüme uğrayıp, farklı bir yoğunluk kazanır. Çiçek, kendisine gelen özsu ile karışık geleceğin gıda taneciklerini, şimdinin mineral hücrelerini alır, kendi kazanına koyar ve onu çağla hâline gelene kadar pişirir. Meyve, çağla hâlinde olgun bir meyve oluncaya kadar dal kazanında ve güneş fırınında pişer ve olgunlaşır. Çiçeğin avuçlarında toplanan gıda yumaklarından ibaret olan lâtif maddecikler, burada böylece şekillenerek, meyve olarak ortaya çıkar ve kendini şükür sahibi insana sunar.

Yarın inşâallah devam edelim.

DUÂ

Ey Nuru'l-Envâr! Bize şükür ver! Bize fikir ver! Bize zikir ver! Yarım yamalak şükürümüzü, fikrimizi ve zikrimizi kabul buyur! Kalplerimizi iman ve Kur'ân nûruyla nûrlandır! Bizi Sana muhtaç olma şuuruyla zenginleştir! Bizi Sana ihtiyaç duymama yoksulluğuna düşürme! Bizi yalnız Sana tevekkül ve secde edenlerden eyle! Âmin!

Dört mutfak, dört inkılâp ve dört süzgeç, insanın yediği şeyleri öğüten ve kana

karışımını sağlayan bedenın azaları olarak ele alınabilir. Nitekim Bediüzzaman diyor ki: “Rızık olarak bir bedene girip, o beden içinde dört matbahta pişirildikten sonra ve dört inkılâbât-ı acîbeyi geçirdikten sonra ve dört süzgeçten süzöldükten sonra bedenın aktârına yayılarak, bütün muhtaç olan âzâların muhtelif ve ayrı ayrı derece-i ihtiyaçlarına göre, Rezzâk-ı Hakikikin inâyetiyle ve muntazam kanunları ile inkısam ederler.” 1

Rızıklar insanın önüne iki türlü gelir:

1- İnsanın yorumuyla: Allah’tan gelen rızıkları insanoğlu yeniden yorumlar ve servise hazır hâle getirir. Meselâ bir fasulye yemeğini ele alalım. İnsan fasulyeyi dalından kopardığı gibi yemez. Bunu bıçakla doğrar, tuz ile ovar, tencerede, sıcak ateşte yağ ile, soğan ile, biber ile... ve bunun gibi diğer rızıklarla yoğurup pişirir. Adına yemek dediğı yeni bir yorum elde eder. Ki, bu yorum aslında şükrün cisimleşmiş hâli demek olur.

Çünkü yemek pişiren,—kendisi bilsin bilmesin—şöyle bir duâ ile Allah’a el açmış demektir: Allah’ım! Senin rızıklarından birer demet aldım. Yoğurdum. Kardım, karıştırdım. Yağa koydum. Suya koydum. Ateşe koydum. Kaynattım. Ve ortaya yeni bir rızık külçesi çıktı. Allah’ım! Bu senin bize verdiklerinin karması. Çok cinsten birer numune var. Tam bir şükür külçesi oldu. Çünkü böyle damak zevkine uygun pişirmekle, Allah’ım, senin çok rızkını bir yemekte bir araya getirdim. Farklı bir lezzet ortaya çıktı. İnsanlar bu karmayı beğenip ‘Elhamdülillah’ demekle, bütün bu rızıklar için topluca şükretmiş oldular.

2- Yorumsuz: Allah’ın çoğı rızkını da ağacının dalından koparıp yeriz. Elmayı, portakalı, karpuzu, kavunu, üzümü, vişneyi, muzı... vb. gibi sayısız rızık külçelerini hiçbir yoruma tabi tutmadan doğrudan doğruya tüketiriz.

Biz bu aşamaları inkılâp olarak görmüyoruz. Çünkü Allah’ın çok nimetini zaten doğrudan tüketiyoruz. Birçok nimetin yemek çerçevesinde müdahale görmesini ise bir inkılâp saymıyor, bir yorumdan ibaret görüyoruz. Yani yemek içerisinde fasulyenin, patatesin başına gelenler bir inkılâp değil, sadece bir yorumdur.

Asıl inkılâplar, rızkın beden hücrelerine götürölmesi safhasında yaşanıyor. “Rızık kafilesinde seyr ü sefer eden o zerreler o kadar hayretfezâ bir intizam ve hikmetle seyr ü seyahat ederler ve öyle tavırlarda, tabakalarda intizamperverâne geçip gelirler ve öyle şuurkârâne ayak atıp hiç şaşırmayarak gele gele tâ beden-i zîhayatta dört süzgeçle süzölüp rızka muhtaç âzâ ve hüceyrâtın imdadına yetişmek için kandaki küreyvât-ı hamrâya yüklenip bir kanun-u keremle imdada yetişirler.” 2

Şöyle ki:

1- Rızıklar ilk inkılâba ağızda uğruyor. Burada besin maddeleri dişlerin ve tükürüğün arasında çiğneniyor, ufalanıyor, parçalanıyor, eziliyor, öğütülüyor. Sonraki basamaklarda rahatça sindirilecek hâle getiriliyor. Burada rızıklar mekanik olarak değişim geçiriyor. Tükürük bezlerinin salgıladığı tükürüklerle besin maddeleri kimyevî olarak ilk inkılâbını burada yaşıyor.

2- Rızıklar ikinci inkılâba yutak ve yemek borusunda uğruyor. Burada yemek borusu salgıları devreye giriyor ve ağızda parçalanmış besin maddelerini mideye inerken yumuşatıyor.

3- Rızıklar üçüncü inkılâba midede uğruyor. Burada parçalanmış ve yumuşatılmış besin maddeleri mide tarafından salgılanan asit ve enzimlerle bulamaç hâline getiriliyor. Proteinler sindirilmeye başlanıyor. Su ve vitaminler mide tarafından süzülerek, emilerek doğrudan kana karışıyor.

4- Rızıklar dördüncü inkılâba bağırsaklarda uğruyor. Bağırsaklarda organik besin maddeleri en küçük yapı birimine ayrıştırılarak ince bağırsak çeperi tarafından emilip hücrelerin kullanabileceği hale getiriliyor. Proteinler, yağlar ve karbonhidratlar burada süzülüyor, sindiriliyor.

Bu dört inkılâbın her birisi aynı zamanda birer süzgeç de demek oluyor ki, buralarda besin maddelerinin suyu, vitamini, proteini, karbonhidratı, yağı, posası ayrıştırılıp süzülüyor, biri diğerinden tasfiye ediliyor ve her biri ilgili birimlerde sindirime uğruyor. Sindirilmiş olan rızık tabletleri bu bölmelerde kana karışıyor ve kandaki alyuvar tarafından hızla ilgili hücreye taşınıyor. İlgili hücrenin bakım ve tamirâtı böylece bu yapı taşlarıyla gerçekleşiyor.

DUÂ

Ey Hâmi-i Rahîm! Elimizi, dilimizi, belimizi haram sözlerden, haram işlerden, haram yönelişlerden koru! Bizi isyandan koru! Bizi nankörlükten koru! Bizi küfrân-ı nimetten koru! Bizi şükürsüzlükten koru! Bizi fikirsizlikten koru! Bizi zikirsizlikten koru! Bizi malayaniyattan koru! Bizi azabına uğratma! Âmin!

Dipnot:

1- İşârâtü'l-İ'câz, s. 59